

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ ПОЖАРЕВАЦ

**„МЛИН ИГЊАТ
БАЈЛОНИ И СИНОВИ“
МАЛО ЦРНИЋЕ**

◆ ТРАГОМ АРХИВСКИХ ДОКУМЕНАТА ◆

БРОШУРА

2024

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ ПОЖАРЕВАЦ

**„МЛИН ИГЊАТ
БАЈЛОНИ И СИНОВИ“
МАЛО ЦРНИЋЕ**

◆ ТРАГОМ АРХИВСКИХ ДОКУМЕНАТА ◆

БРОШУРА

2024

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ
ПОЖАРЕВАЦ

„МЛИН ИГЊАТ БАЈЛОНИ И СИНОВИ“ МАЛО ЦРНИЋЕ ♦ ТРАГОМ АРХИВСКИХ ДОКУМЕНАТА ♦ БРОШУРА

Издавач:

Историјски архив Пожаревац
www.arhivpozarevac.org.rs
info@arhivpozarevac.org.rs
Едиција „Културна баштина“, 20.

За издавача:

Др Јасмина Николић, директорка

Главни и одговорни уредник:

Др Јасмина Николић

Аутор брошуре:

Др Јасмина Живковић

Коаутори брошуре:

Мирјана Степановић
Милан Станковић

Илустрације / архивалије:

Из фондуса Историјског архива Пожаревац
Из приватне збирке Ј.Живковић

Графички дизајн и штампа:

NEWPRESS Smederevo

Тираж: 200

ISBN: 978-86-81422-19-9

© 2024. Историјски архив Пожаревац. Сва права задржана

Објављивање брошуре омогућио је Град Пожаревац

„МЛИН ИГЃАТ БАЈЛОНИ И СИНОВИ“ МАЛО ЦРНИЋЕ

♦ ТРАГОМ АРХИВСКИХ ДОКУМЕНАТА ♦

Пожаревачки округ у српској индустрији с краја 19. и почетком 20. века, одликовао се по напредној млинарској производњи. Породица Игњата Бајлонија оставила је дубоки траг управо у овој области. Захваљујући архивској грађи која се у Историјском архиву Пожаревац чува у оквиру архивског фонда *Млин Игњат Бајлони и синови* (1861-1943) у прилици смо да сагледамо домете породице и привредног подухвата Бајлонија у српској историји. Вреди истаћи да је у 50 архивских кутија сачувана једина целина писаних сведочанстава о породици Бајлони у Србији, али можда и изван ње.

Квита	
100	За куповину 1 тона црне...
101	За куповину 2 тона црне...
102	За куповину 3 тона црне...
103	За куповину 4 тона црне...
104	За куповину 5 тона црне...
105	За куповину 6 тона црне...
106	За куповину 7 тона црне...
107	За куповину 8 тона црне...
108	За куповину 9 тона црне...
109	За куповину 10 тона црне...
110	За куповину 11 тона црне...
111	За куповину 12 тона црне...
112	За куповину 13 тона црне...
113	За куповину 14 тона црне...
114	За куповину 15 тона црне...
115	За куповину 16 тона црне...
116	За куповину 17 тона црне...
117	За куповину 18 тона црне...
118	За куповину 19 тона црне...
119	За куповину 20 тона црне...
120	За куповину 21 тона црне...
121	За куповину 22 тона црне...
122	За куповину 23 тона црне...
123	За куповину 24 тона црне...
124	За куповину 25 тона црне...
125	За куповину 26 тона црне...
126	За куповину 27 тона црне...
127	За куповину 28 тона црне...
128	За куповину 29 тона црне...
129	За куповину 30 тона црне...
130	За куповину 31 тона црне...
131	За куповину 32 тона црне...
132	За куповину 33 тона црне...
133	За куповину 34 тона црне...
134	За куповину 35 тона црне...
135	За куповину 36 тона црне...
136	За куповину 37 тона црне...
137	За куповину 38 тона црне...
138	За куповину 39 тона црне...
139	За куповину 40 тона црне...
140	За куповину 41 тона црне...
141	За куповину 42 тона црне...
142	За куповину 43 тона црне...
143	За куповину 44 тона црне...
144	За куповину 45 тона црне...
145	За куповину 46 тона црне...
146	За куповину 47 тона црне...
147	За куповину 48 тона црне...
148	За куповину 49 тона црне...
149	За куповину 50 тона црне...

Квита из рада
Млина Бајлонија, 1888. (ИАП)

Бајлони у Србији – забелешке и сећања

У Србију су Бајлони стигли почетком 1855. године из Чешке. Говорило се да су, бирајући да се иселе у Америку или дођу у малену Србију, одабрали ово друго, поведени сазнањима о плодном земљишту Стишке равнице, са златним житним класјем. Сачувани су записи да је најстарији међу Бајлонијима, и прводошавши, затражио 1863. године упис у држављанство тадашње младе, модерне српске државе.

Књига о рачуноводству, аутор Јован Бајлони, 1861. (ИАП)

Игњат Бајлони (1811-1875),
фотографија из литературе

Јаков И. Бајлони (1839-1902),
фотографија из литературе

Антоније (Антон)
Бајлони, (1841-1900)

Школско Сведочанство за Марију Бајлони, Београд, 1886, документ на чешком језику (ИАП)

Белешке Јарослава Бајлонија, као ученика Реалке у Београду, 1888. (ИАП)

Фрањо Бајлони са породицом, поред једног од првих аутомобила у Пожаревачком округу, око 1900. године

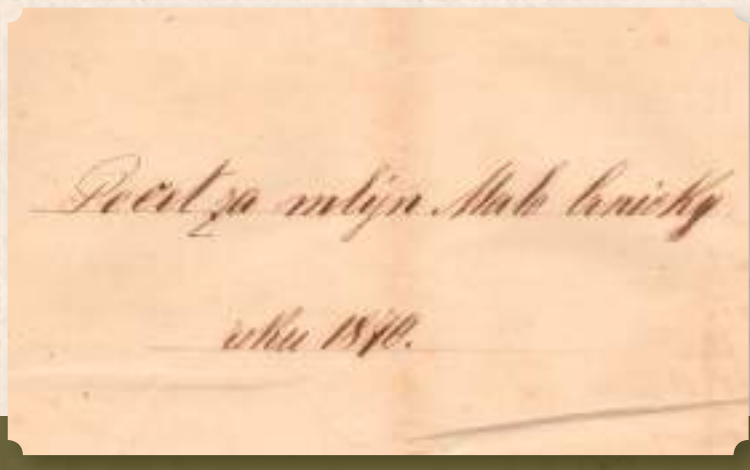
Чланови породице Бајлони сахрањени на старом гробљу у Малом Црнићу

Млин Игњата Бајлонија и синова

У Мало Црниће, покрај Пожаревца, Игњат Бајлони је са супругом Варваром и синовима дошао највероватније крајем шездесетих година 19. века, јер су 1869. године *уговорно* постали власници мале традиционалне воденице на реци Млави, *заједно са околним, благородним земљиштем*. Касније, са развојем млина, у власништву породице Бајлони налазило се и имање од око 130 хектара *најбоље стишке земље*, а такође су се бавили и одгојем свиња и говеда.

Сведок времена, натпис на згради Млина Бајлонија који сведочи о години оснивања (1869) и години изградње тада модерне зграде (1922), приватна збирка

Извод из пословног писма, први печат фирме Бајлони, 1879. (ИАП)

Већ 1871. Бајлони је сазидао *млин на ваљке*, први такав у Србији. Током Српско-турског рата 1876-1877. године, млин је радио пуним капацитетом за снабдевање војске. Када је 1903. године извршена генерална поправка млина, капацитет је тада био *6 вагона жита за 24 часа, поред мељаве за сељаке у курурузном брашну*. Млин је 1921. године *изгорео до темеља*, али је већ 1923. године завршено грађење *новог експортног млина*, који је, по величини и техничкој опремљености, у то време спадао међу најбоље на Балкану. Крај истог млина је сазидан, такође вероватно први у Србији, силос за смештај жита, као и мањи млин, намењен мељави жита и кукуруза за потребе сељака, *са капацитетом од 3 вагона у 24 часа*. Чак и кад је велики млин обустављао производњу, због услова на тржишту, мањи млин је све време радио пуним капацитетима.

Извод са рачуна Млина Бајлонија у сребру, у Пожаревачкој трговачкој банци, 1920. (ИАП)

Ознака производње на парној машини за мељаву жита у млину Бајлони, почетак 20. века, фотографија (ИАП)

Турбино-парни млин Игњата Бајлонија и синова у Малом Црнићу, 1874. године, скица преузета из објављене публикације

Млинско предузеће Бајлонија је 1936. године претворено у акционарско друштво под називом *Први вештачки парни и турбински млин Игњат Бајлони и синови А.Д.* Индустријско предузеће Игњата Бајлонија и синова имало је *благотворни утицај на целу околину родног Стига у погледу унапређења пољске привреде.* Поред млина у Малом Црнићу, индустријалци Бајлони су поседовали пивару у Београду, која је такође пословала као акционарско друштво. А као најјачи произвођачи житарица, Бајлонијеви су путем многобројних стоваришта у Србији, извозили житарице за Пешту и Беч. Крајем 19. века налазили су се међу најбогатијим породицама у Србији. Заузимали су и високе положаје у Српском бродарском друштву, Француско-српској банци, Народној банци Србије.

Инвентар стоваришта млина Бајлонија у Петровцу, 1933. (ИАП)

Оглас о упису Млина Бајлонија као акционарског друштва, 1936. (ИАП)

Товарни/возни листи за робу Млина Бајлони, 1925. (ИАП)

Парни млин Игњата Бајлонија и синова у М. Црнићу, тридесетих година 20 века (објављивана фотографија)

Потписи чланова Управе
 Првог хемичког партије и турбинског млина
 И. Бајлони и синови а.д.
 у Милом Црнићу крај Цинцарева

1. Франа Ј. Бајлони

потписује

Frano J. Bajloni

2. Антон Бајлони

"

Anton Bajloni

3. Јанко И. Бајлони

"

Janko I. Bajloni

4. Димитрије И. Бајлони

"

Dimitrije I. Bajloni

5. Добрастих Раиковац

"

Dobroslav Raikovac

Чланови управе Млина И. Бајлони и синови, по оглашавању акционарског друштва, 1936-1937. (ИАП)

Унутрашњост Млина Игњата Бајлонија и синова, М. Црниће, 1925-1950. (ИАП)

Пословна преписка

Пословна преписка предузећа Бајлонија садржи *живу комуникацију* са сродним фирмама и пословним сарадницима из тадашње Краљевине Србије, потом Југославије, али и иностранства. Препознатљиво *пословно писмо* угледне и привредно истакнуте фирме Бајлонија одликује упечатљива форма, са подацима о називу, адреси и основној делатности, као и отиснутим заштитним знаком (лого), годином оснивања или сличним значајним подацима из рада млина. Меморандум, као облик преписке који носи *печат препознавања*, имао је значајну снагу да својим власницима обезбеди и сачува интегритет у либералној тржишној конкуренцији капиталистичке привреде. Али и да послужи истраживачима привредне историје да сагледају привредне токове и пословање у првој половини 20. века.

Пословно писмо из првих деценија рада Млина Бајлонија, 1894. (ИАП)

Из пословне преписке Млина Бајлони – меморандум из 1910. (ИАП)

Млин Бајлонија у Малом Црњићу, почетком 20. века (преузето из литературе)

Из пословне преписке Млина Бајлони – меморандум из 1927. (ИАП)

Робни жиг производње Млина Игњата Бајлонија и синова, Мало Црниће, тридесетих година 20. века (ИАП)

Пословно писмо између Парни млин И. Бајлонија у Малом Црнићу и Парне пиваре И. Бајлонија у Београду, 1934. (ИАП)

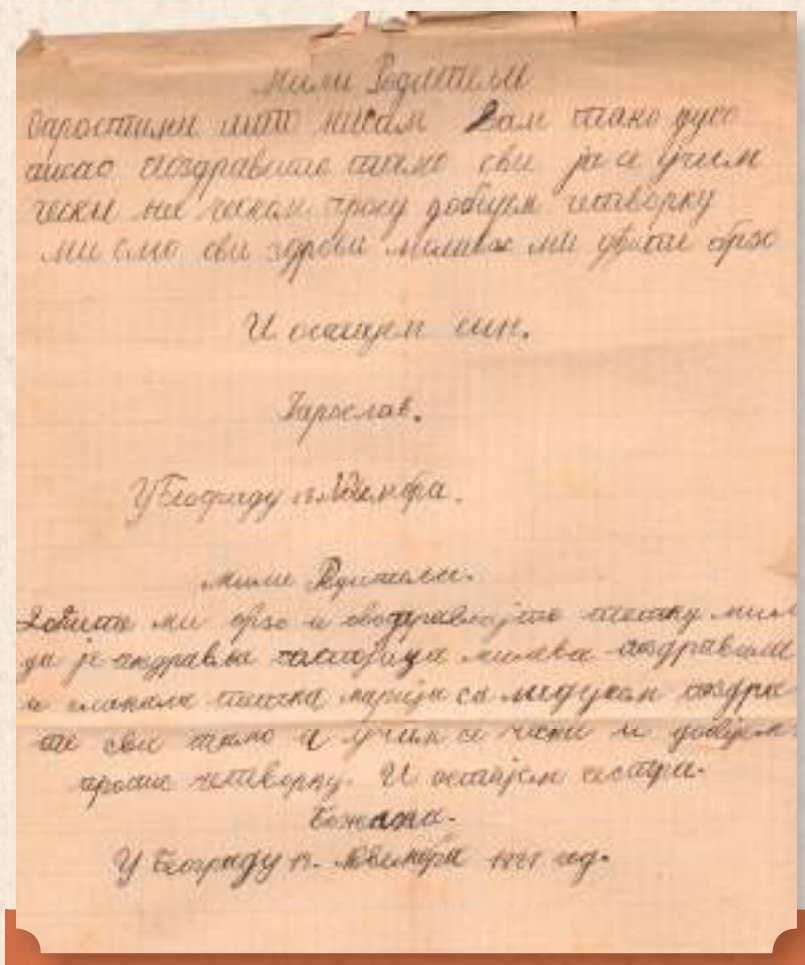
Из пословне преписке по реорганизацији Млина Бајлонија као акционарског друштва, 1936. (ИАП)

Из пословне преписке Млина Бајлонија у Малом Црнићу – меморандум из 1946. године (ИАП)

Породицна и лична преписка

Сачувана архивска грађа о породици Бајлони обилује породичном и личном преписком, на српском, немачком и чешком језику. Осликава блиске везе између чланова породице, који су углавном завршавали високе школе и образовали се. Породица је за Бајлоније била окосница из које су црпели снагу за пословне подухвате који су мењали привредну слику Србије на размеђу два века. О заједништву породице као и јединству породичног капитала, сведоче документа о раду једног од последњих зборова акционара одржаног 1941. године, коме су као акционари друштва присуствовали чланови породице Бајлони: Фрања, Мица, Босиљка, Марија; Софија, Антон, Нада, Јаков, Јела и Димитрије.

Породична и лична преписка између чланова породице Бајлони: писма на српском и чешком језику, датирана из периода 1867-1900. година (ИАП)

 Ми. и. срп.
 Радо би вама на сашо
 сви, што се срп. на ва. на
 речна срп. није. Али
 сва једна и свака у
 свакоме, да се срп. срп.
 мисли а речисти и пра
 војна је. То се са

 Милош Рајић!
 Радо би вама на сашо
 сви, што се срп. на ва. на
 речна срп. није. Али
 сва једна и свака у
 свакоме, да се срп. срп.
 мисли а речисти и пра
 војна је. То се са

ПИСМА ИЗМЕЂУ
 И. БАЈЛОНА И СИНОВА

Милош Рајић!
 Радо би вама на сашо
 сви, што се срп. на ва. на
 речна срп. није. Али
 сва једна и свака у
 свакоме, да се срп. срп.
 мисли а речисти и пра
 војна је. То се са

Милош Рајић!
 Радо би вама на сашо
 сви, што се срп. на ва. на
 речна срп. није. Али
 сва једна и свака у
 свакоме, да се срп. срп.
 мисли а речисти и пра
 војна је. То се са

 Милош Рајић!
 Радо би вама на сашо
 сви, што се срп. на ва. на
 речна срп. није. Али
 сва једна и свака у
 свакоме, да се срп. срп.
 мисли а речисти и пра
 војна је. То се са

Породична преписка између чланова породице Бајлони: писма на српском и чешком језику, период 1867-1900. (ИАП)

Задужбинари

Даривање *свога отечества* је на размеђи два века било веома заступљено у Србији. И врло поштовано. Породица Бајлони се није издвајала. Високих моралних квалитета, делима су се издигли на *пиједестал доброте*, али су и Мало Црниће уздигли од скромног села до индустријског центра. Поштујући духовне потребе људи, постали су главни ктитор, и једини финансијер, православног храма у Малом Црнићу посвећеног Светом Игњатију Богоносцу. Такође, вреднујући описмењавање и школовање, породица Бајлони је 1885/1886. године отворила и помагала четворогодишњу основну школу у Малом Црнићу. Поред тога око 1929. године је Игњат Бајлони покљонио *велико градилиште на плацу у улици Светозара Марковића* у Крагујевцу за подизање дома Друштва „Милосрђе“ за збрињавање сирочади и деце ратника и избеглица после Великог рата. О даривању Бајлонија – мало се данас говори.

Уговор о уступању кантарске аренде Игњату Бајлонију и синовима на три године, с тим да Општина малоцрнићка приход од аренде употреби за оправку сеоске школе, 1879. (ИАП)

Црква у Малом Црнићу, коју су подигли чланови породице Игњата Бајлонија, фотографија, фотографија из литературе

№	Opis	Broj	Ukupno
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Списак рачуна исплаћених од Игњата Бајлонија и синова из М. Црнића за Општину малоцрнићку и материјал за „израду и печење цигала“ за цркву малоцрнићку, 1887. (ИАП)

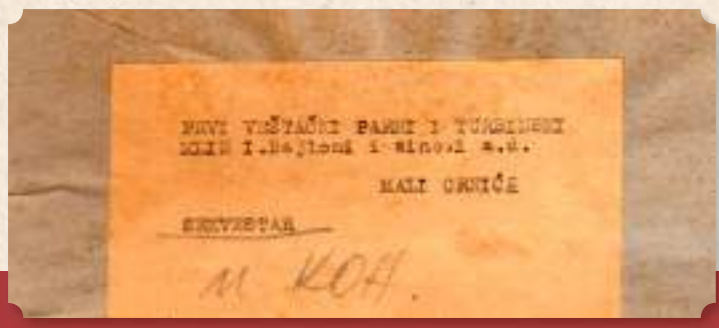
Породица Бајлони је даривала и читаоницу за млинарско особље (прилог из литературе)

Детаљ са породичне гробнице породице Бајлони у Малом Црнићу, фотографија (ИАП)

Епилог - судбина после 1945. године

Предратни индустријалци и задужбинари, Бајлони су после 1945. године породично, морално, економски и политички развлашћени. *Први парни и турбински млин Игњат Бајлони и синови* у Малом Црнићу крај Пожаревца је одлуком народних власти подржављен по основу секвестра. Браћа Бајлони су, сви из Београда, осуђени 1946. године и на конфискацију целокупне имовине, као народни непријатељи. Најзад, имовина браће Бајлони која се, поред *два млина, састојала и од имања у Пожаревцу, Петровцу, као и зиратне земље у количини од 100 хектара*, унета је у земљишни фонд по одредбама Закона о аграрној реформи, уз образложење да *нису земљорадници у смислу закона, посед је велепосед, то се целокупна површина земљишта по поседовним листовима експроприше у целости са целокупним живим и мртвим инвентаром без накнаде*. Истовремено, власници млина су процесуирани као ратни добитници уз образложење да је *предузеће Бајлони за време окупације производило односно вршило међаву пшенице и кукуруза од помелара за исхрану са 20%, на који начин је за време окупације радило за непријатеља*.

Предмет секвестра и конфискације Млина Бајлони у Малом Црнићу (омот списка), 1945. (ИАП)

Извод промета стања по рачунима главне књиге Млина Бајлони, 1945. (ИАП)

Записник о примопредаји млина Управи народних добара Србије, 1945. (ИАП)

„Зуб времена је учинио своје“ - панорамски поглед на зграду Млина И. Бајлонија и синова, фотографија, приватна збирка

На старом малоцрнићком гробљу, у гробници подигнутој 1896. године леже кости упокојених Бајлонија. Према расположивим сазнањима, данас у пожаревачком крају или Србији нема потомака Бајлонија. Али је остао Млин Игњата Бајлонија и синова, скоро у сасвим очуваном стању, надајући се бољим временима и могућем новом животу.

Више деценија касније - оронула унутрашњост некадашњег престижног индустријског предузећа Млина Игњата Бајлонија и синова у Малом Црнићу, фотографије, приватна збирка

САДРЖАЈ:

Бајлони у Србији – забелешке и сећања.....	4
Млин Игњата Бајлонија и синова.....	6
Пословна преписка.....	10
Породична и лична преписка.....	12
Задужбинари.....	16
Епилог – судбина после 1945.године.....	18

Копирани документи
и М. Бајлони и Синова, оффисна
у Милану и у Лондону, Милану, Београду

Свој	Њихов	Свој	Њихов
1000	1000	1000	1000
1000	1000	1000	1000
1000	1000	1000	1000

31.12.1920
М. Бајлони

Извод са рачуна Млина Бајлони, 1920. (ИАП)

КОНТАКТ:

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ ПОЖАРЕВАЦ

www.arhivpozarevac.org.rs

info@arhivpozarevac.org.rs

Др Воје Дулића бр.10, 12000 Пожаревац

+381.12.523.082

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ ПОЖАРЕВАЦ ЗГРАДА АРХИВСКОГ ДЕПОА

„Стара касарна – Павиљон 4“

Моше Пијаде бб, 12000 Пожаревац

+381.12.521.330

Радно време: 07.30 – 15.30 часова

ТУРБИНОВ И ПАРНИ МЛИН
У МАЛОМ ЦРНИЋУ
КОД ПОЖАРЕВЦА.

СТ РЕШЕНИС ЗА АМАНЕТ

П.Н. 18.

Handwritten text in Cyrillic script, including the word "Получено"

ошари об за цод протакань изготвил се аншоа
одјаци Г. *Шакидован*

Handwritten signature and date: 19/11/88

НАЧУН
4224

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ
ПОЖАРЕВАЦ

Пожаревац
2024.